

บทที่ 1

ความสำคัญและความเป็นมาของปัญหา

ประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันนี้มีระดับการพัฒนาที่แตกต่างกัน ทำให้จัดแบ่งได้เป็นประเทศที่พัฒนา และประเทศกำลังพัฒนา ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศอันได้แก่ สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และความสามารถของมนุษย์ที่แตกต่างกัน ประเทศต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน เพราะได้เกิดปัญหามากมายเช่น ภาวะเงินเฟ้อ การขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มประเทศอาหรับ อัตราการเพิ่มประชากร และที่สำคัญคือความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติซึ่งแต่ละประเทศมีแตกต่างกัน ในบางประเทศได้ริเริ่มให้เกิดความร่วมมือบ้างแล้ว เช่น องค์การนาโต้ ประชาคมเศรษฐกิจยุโรป องค์การอาเซียน กลุ่มโอเปค แต่ก็ยังไม่ได้ร่วมมือกันทั่วโลกอย่างจริงจัง ทุกประเทศในโลกควรมีแนวความคิดที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า โลกอยู่ในความต้องการความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และควรดำรงไว้ซึ่งสันติภาพ ดังที่กล่าวไว้ในวัตถุประสงค์ขององค์การสหประชาชาติ (อ้างถึงใน เชิดชาย เหล่าหล้า 2526 : 27-28) ซึ่งมีดังนี้

- . . . เพื่อธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างชาติโดยร่วมมือป้องกันและปราบปรามการคุกคามสันติภาพ
- เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ ทางสังคม วัฒนธรรม และมนุษยธรรม . . .

ผลที่ตามมาย่อมก่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลย์กลมกลืนกันในทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุ จิตใจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความก้าวหน้าของชาติและความผาสุกระหว่างชาติ

แต่เมื่อวิเคราะห์ถึงเหตุการณ์ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา สภาพบ้านเมืองทั่วโลกประสบปัญหาต่าง ๆ มากมาย ทั้งด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ตลอดจนความเป็นอยู่ของประชาชนเสื่อมโทรมลง ข้าราชการสหประชาชาติ (2528 : 1) ได้สรุปว่า "ปัญหาที่เกิดขึ้นหลังสงคราม เป็นปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่"

ถึงแม้ว่าจะค้างเลยมาเป็นเวลานานจนถึงปัจจุบันนี้ ก็ยังมีปัญหาเหล่านี้เกิดขึ้น ดังที่ สยามรัฐสัปดาหวิจารณ์ (2529 : 20) วิเคราะห์ว่า "ปัญหาในปัจจุบันเป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันระหว่างผิว มีการปฏิบัติทางเชื้อชาติอย่างไม่เป็นธรรม ที่เห็นชัดเจนคือ ปัญหาที่ดักกันสีผิวในแอฟริกา" นอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับการติดต่อหรือการค้าระหว่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกาได้ประกาศที่จะขึ้นภาษีขาเข้าจากประชาคมเศรษฐกิจยุโรปถึง 200 % และทางประชาคม เศรษฐกิจยุโรปประกาศจะเพิ่มภาษีขาเข้าสหรัฐอเมริกา (2530 : 46)

มิใช่มีเพียงปัญหาที่กล่าวมาแล้วเท่านั้น ยังมีสงครามระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นเป็นระยะยังคงดำเนินตลอดเวลา ที่เห็นชัดเจนคือ สงครามในตะวันออกกลาง ในขณะที่เดียวกันก็ยังมี การแข่งขันทางด้านอาวุธของประเทศมหาอำนาจในโลก ดังที่ เทอร์เนอร์ (Turner, 1985 : 3) ได้กล่าวไว้ว่า "ความพยายามที่จะกุมความเป็นผู้เหนือกว่าทางเทคโนโลยีด้านอาวุธ เป็นลักษณะเด่นที่มีความสำคัญยิ่งของการแข่งขันด้านอาวุธ" ซึ่งจะพบว่าในปัจจุบันนี้ยังคงมีการแข่งขันทางอาวุธ จากมิดชิดนสลับสัปดาห์ (2530 : 45) กล่าวว่า "ทาสส์รายงานเมื่อวันที่ 18 ธันวาคม 2530 ว่า โซเวียตประกาศที่จะทดลองอาวุธนิวเคลียร์ต่อไปแล้ว โดยที่จะทันทีที่สหรัฐทดลองลูกแรกในปี 2530"

ดังนั้นสิ่งที่พบในสภาพสังคมปัจจุบันก็คือ มีความขัดแย้ง แก่งแย่งผลประโยชน์ไม่ว่าจะเป็นระหว่างบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า คนแต่ละคนหรือสังคมแต่ละสังคมยังคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตน ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งกลายเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดสงครามในรูปแบบต่าง ๆ ดังที่ จูลซีฟ ซินวรรมโน (อ้างถึงใน วลัย อารุณี, 2529 : 111) ได้กล่าวถึงสภาพความขัดแย้งระหว่างประเทศอภิมหาอำนาจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเมืองระดับโลก ดังนี้คือ

. . . ศตวรรษที่ 20 เป็นศตวรรษแห่งความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี แต่ขณะเดียวกันเป็นศตวรรษที่เต็มไปด้วยความขัดแย้งและสงครามที่โหดร้ายทารุณ นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน ประชาคมโลกเต็มไปด้วยความขัดแย้งทั้งในระดับโลก ระหว่างอภิมหาอำนาจและในระดับภูมิภาค ซึ่งนำไปสู่ความไร้เสถียรภาพและสงครามในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สงครามจำกัดเขต (Limited Wars) หรือ สงครามตัวแทน (Proxy Wars) ในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก . . .

และเมื่อวิเคราะห์ถึงการพัฒนาประเทศต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันแล้ว จะเห็นได้ว่า โลกปัจจุบันมิได้จัดอยู่ในลักษณะการพัฒนาที่สมดุลย์กลมกลืนกันในทุกด้าน ทั้งด้านวัตถุ จิตใจ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งความก้าวหน้าของชาติและความผาสุกระหว่างชาติ ดังที่ ดร. วีรยุทธ วิเชียรโชติ (อ้างถึงใน นิสิตสาขาการสอนสังคมศึกษา รุ่น 8, 2528 : 14) ได้กล่าวไว้ว่า

. . . ในโลกปัจจุบันเราจะเห็นได้ว่าสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติถูกทำลาย และทำให้ เป็นพิษ โดยความ เจริญทาง เทคโนโลยีไม่สมดุลย์กับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่สมดุลย์และกลมกลืนระหว่างก้าวหน้าของชาติและความผาสุก ระหว่างชาติ นับ เป็นเป้าหมายหนึ่งในการพัฒนาโลก . . .

การพัฒนาที่ไม่สมดุลย์นอกจากจะ เป็นผลมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้น อาจจะมีสาเหตุ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่ประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังนั้นแต่ละประเทศจึงต้อง พยายามหาทรัพยากรและอาหารเพื่อให้พอเพียงและเกิดความอยู่รอด ทำให้มนุษย์ชาติจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันไม่ว่าจะเป็นประเทศพัฒนาแล้ว หรือประเทศกำลังพัฒนาก็ตาม ดังจะเห็นได้ จากการวิเคราะห์ของ สุรชาติ บำรุงสุข (2529 : 12) ดังนี้ "สินแร่ต่าง ๆ ที่สหรัฐอเมริกา จำ เป็นต้องพึ่งพาจากต่างประเทศนั้นมีประโยชน์คือสหรัฐอเมริกาทั้งสำหรับอุตสาหกรรมในภาค พลเรือนและภาคทหาร เช่น พลาตินัม อัคราที่หึงร้อยละ 88 โครเมียม อัคราที่หึง ร้อยละ 91 โคบอลต์ อัคราที่หึงร้อยละ 93" จะเห็นได้ว่าทุกประเทศในโลกต้องพึ่งพาอาศัย กัน ดังที่ Population Reference Borean (1984 : special 3) ได้สรุปว่า ถ้า ประเทศหนึ่งมีทรัพยากรธรรมชาติ เช่น แร่ธาตุ น้ำมัน ก็จะเป็นประโยชน์ที่จะขายโภคภัณฑ์ใน ตลาดโลกและซื้ออาหารที่จำเป็นด้วยผลกำไรมากกว่าจะผลิตอาหารเอง เช่น ชาวดิอาร์เบีย หรือญี่ปุ่น ซึ่งอาหารไม่พอเพียง แต่มีน้ำมันหรือสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี เป็นสินค้าออกทำให้เกิดภาวะสมดุลย์ทางการค้า

นอกจากการพึ่งพิงกันทางด้านทรัพยากร และการค้าแล้ว แม้กระทั่งภาวะทางการเมือง ประเทศอภิมหาอำนาจเช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วก็ไม่สามารถ ยืนหยัดและถือนโยบายใดเดี่ยวยตามลำพังได้ ทั้งนี้เพราะนโยบายทางการเมืองซึ่งต้องได้รับการสนับสนุนจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อสร้างความมั่นคงปลอดภัยของประเทศของตน ดังที่

ออร์ดี นวลสุวรรณ (2529 : 179) ได้กล่าวไว้ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างประเทศโลกที่สามกับสหรัฐอเมริกา โดยสรุปได้ว่า

. . . สหรัฐอเมริกาได้ยื่นมือให้ความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแก่ประเทศในโลที่สาม ตลอดจนให้ความช่วยเหลือทางด้านอาชญาวิทยาทางทหาร ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจทางการเมือง และเพื่อปิดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ . . .

ระบบการเมืองและระบบเศรษฐกิจของทุก ๆ ประเทศในโลกมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกัน ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาในระบบดังกล่าว ณ จุดใดจุดหนึ่ง หรือประเทศใดประเทศหนึ่งในโลกจึงย่อมมีผลกระทบต่อประเทศอื่นด้วย ดังที่ บราวน์ (Brown, 2520 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า

. . . ไม่ว่าประเทศใหญ่หรือประเทศร่ำรวยในโลกไม่อาจหวังได้อีกต่อไปว่าความมั่นคงและความกินดีอยู่ดีของประชาชนในอนาคตนั้นทำได้โดยลำพังตัวเอง ตรงข้ามกันพบมากขึ้นว่า ปัญหาของประเทศคนนั้นไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง ประเทศทั้งหลายในโลกมีส่วนในระบบเศรษฐกิจร่วมกัน กิจกรรมที่กระทบกระเทือนสถานการณ์ส่วนหนึ่งของโลก อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนอื่นได้โดยไม่ตั้งใจ . . .

ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ย่อมมีผลกระทบต่อมวลมนุษยในโลก และเนื่องจากปัญหาดังกล่าวไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะประเทศหนึ่งไม่มีประเทศใดประเทศหนึ่งแก้ปัญหาได้ จะเห็นได้จากผลของการประชุมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับโลกศึกษา ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ระหว่างวันที่ 8 - 11 ธันวาคม 2528 (2528 : 3) สรุปได้ว่า ไม่มีชาติใดหรือบุคคลใดที่สามารถแก้ปัญหาตามลำพังได้ จึงจำเป็นต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันและร่วมมือกัน ดังนั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกประเทศในโลกช่วยกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจึงจะสำเร็จ

ด้วยเหตุนี้ การสร้างความเข้าใจอันดีซึ่งกันและกันเพื่อลดความขัดแย้งและปัญหา ระหว่างประเทศ การมองเห็นความจำเป็นในการพึ่งพาอาศัยกันของทุกประเทศ ตลอดจนความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว ๆ ที่เกิดขึ้นอันเป็นภัยร้ายแรงที่มีต่อมวลมนุษยชาติทั่วโลกจึงเป็นเรื่องที่ทุกประเทศควรตระหนัก และเร่งสร้างความร่วมมือกันในการแก้ปัญหาดังกล่าว และเร่งสร้างสันติภาพให้เกิดขึ้นในโลกด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ แต่การแก้ปัญหาดังกล่าวโดย

อาศัยองค์การต่าง ๆ ที่จัดตั้งขึ้นในโลกก็ตี ตลอดจนใช้วิถีทางแห่งกฎหมาย โดยกำหนดให้มีกฎหมายนานาชาติ เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติร่วมกันระหว่างประเทศ ย่อมเป็นวิถีทางที่อาจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ถ้าไม่สร้างให้พลเมืองมีความรู้สึกรับผิดชอบร่วมกัน ดังที่ เจมส์ เอ. แบงก์ (James A. Bank, 1983 : 231) ได้กล่าวว่า "นักเรียนมิใช่พลเมืองของชุมชนและรัฐเท่านั้น เขายังเป็นพลเมืองของสังคมโลกด้วย" นอกจากนี้ มัวร์ส กิบบอนส์ และมัวร์น นิวแมน (Maurice Gibbons and Maureen Newman 1985 - 1986 : 72) ยังเสริมความคิดเห็นว่า "เราเป็นพลเมืองโลกซึ่งช่วยกันในความรับผิดชอบที่จะแก้ปัญหาโลก และสร้างโลกที่เราต้องการ เป็นสมาชิกในครอบครัวมนุษยชาติ" มนุษยชาติทุกคนในแต่ละประเทศจึงจัดเป็นพลเมืองของโลกด้วย

การปลูกฝังให้พลเมืองสำนึกในความเป็นพลเมืองโลกที่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกัน รวมทั้งการเตรียมคนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมโลกจึงเป็นแนวทางที่สำคัญยิ่ง ดังนั้นการให้การศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษา (Global Education) จึงเป็นกระบวนการที่สอดคล้องกับแนวความคิดดังกล่าว ดังเช่น เจมส์ เอ. แบงก์ (James A. Bank 1983 : 232) มีความเห็นว่า "การศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษาเป็นการช่วยให้นักเรียนพัฒนาความเข้าใจการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชาติในโลกสมัยใหม่ พัฒนาทัศนคติที่ดีต่อชาติอื่น ๆ" ซามูเอล บรอดเบลท์ (Samuel Brodbelt, 1981 : 104) ยังมีความเห็นสอดคล้องว่า ในการเรียนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (International Relationship) นั้น ทุกคนจำเป็นต้องยอมรับทั้งประเพณีและนิสัยที่เหมือนกันและแตกต่างกัน และมองโลกเป็นวิถีทางที่จะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนการพึ่งพาอาศัยกัน เพราะจะทำให้มีชีวิตรอด นอกจากนั้น เลสลีย์ เอ. วูด (Leslie A. Wood, 1979 : 11-12) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของโลกศึกษา (Global Education) ว่า "ต้องการให้นักเรียนกลายเป็นพลเมืองของโลกที่ดีเท่ากับพลเมืองท้องถิ่น และเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพในชาติ และในชุมชนอื่น ๆ ที่เขามีส่วนร่วมด้วย ดังนั้นเนื้อหาจึงเป็นเรื่องเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างชาติทั้งทางด้านสังคม การเมือง เทคโนโลยี" เช่นเดียวกับการประชุมสัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับโลกศึกษา (2528 : 8) สรุปว่า "การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องราวที่แตกต่างกัน เป็นการเตรียมพลเมืองที่ดีในการมองโลก เขาจะสามารถแบ่งปันความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับปัญหาของโลกและช่วยหาวิธีแก้ไขได้ จึงควรมีการให้ความรู้ในเรื่องโลกศึกษา เพราะจะทำให้นักเรียนเข้าใจการดำเนินชีวิตในสังคมโลกได้ดี"

ดังนั้นการให้การศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษา เป็นการมุ่งเตรียมเยาวชนในฐานะเป็นพลเมืองโลก โดยเริ่มจากการเป็นพลเมืองดีของครอบครัว ชุมชน ประเทศ และเป็นพลเมืองดีที่มีความเข้าใจและเห็นแก่ประโยชน์ของเพื่อนร่วมโลก เข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกที่ต้องมีความเกี่ยวข้องและพึ่งพาอาศัยกัน ตลอดจนตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก

ปัจจุบันหลายประเทศโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและแคนาดา ได้ให้ความสนใจและเคลื่อนไหวในการจัดการศึกษาในลักษณะที่มุ่งเตรียมเยาวชนโลกตามแนว Global Education มากขึ้น โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาของสหรัฐอเมริกานั้น (อ้างถึงใน วัณทิพย์ วงษ์นิยม 2531 : 32) นักเรียนจะได้รับการเรียนรู้เกี่ยวกับพลเมืองชุมชน หรือประเทศอื่นน้อยมากคือ มีเพียงรายวิชาประวัติศาสตร์โลก และวัฒนธรรมโลกเท่านั้น

การศึกษาของไทยก็มิจุดมุ่งหมายในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษาเช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2530 (2520 : 1-2) โดยแสดงจุดมุ่งหมายไว้ดังนี้

- ข้อ 1. ส่งเสริมให้เกิดความรู้ลึก เคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนและของผู้อื่น
- ข้อ 4. ส่งเสริมให้เกิดความสำนึกในการเป็นไทยร่วมกัน และการเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ
- ข้อ 5. ให้ศรัทธาความเสมอภาค ความสุจริต และความยุติธรรม
- ข้อ 8. ส่งเสริมให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจร่วมมือซึ่งกันและกัน และรู้จักวิธีแก้ปัญหาข้อขัดแย้งด้วยสติปัญญาและสันติวิธี

หลักสูตรการศึกษาที่วางไว้ได้สนองตอบแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยมีจุดมุ่งหมายในเรื่องการศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย ดังนี้คือ

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 1)

- . . . ข้อ 5. ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ มีความ
สามัคคีเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี
อย่างมีหลักและเหตุผล
- ข้อ 10. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีของมนุษยชาติในการอยู่
ร่วมกันอย่างสันติสุข

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2520 : 2)

- . . . ข้อ 7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ
และสังคมของประเทศและโลกปัจจุบัน มีความสำนึกใน
การเป็นส่วนหนึ่งของมนุษยชาติ รู้จักแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง
ด้วยวิธีการแห่งปัญญาและสันติวิธี . . .

จากความหมายของการศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษา แผนการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตร
การศึกษาของไทยดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่าเกี่ยวข้องกับวิชาสังคมศึกษามาก ดังที่
ริชาร์ด อี. กรอส และคณะ (Richard E. Gross and Others
1978 : 346) กล่าวว่า "วิชาสังคมศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการศึกษาเกี่ยวกับ
โลกศึกษา (Global Education or International Education) คงเนื่องมาจาก
การที่การศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับสภาวะแวดล้อมของมนุษย์ทางด้านสังคม
วัฒนธรรม ที่เกิดขึ้นในโลก และวิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่พัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจความสัมพันธ์
ต่าง ๆ ของมนุษย์ ดังที่ จอห์น ยู. ไมเคิลลิส (John U. Michealis 1978 : 2) ได้ให้
ความเห็นว่าเป็นบูรณาการความรู้และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธต่าง ๆ
ของมนุษย์เพื่อวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อความ เป็นพลเมืองดี" วิชาสังคมศึกษาจึงมีความสำคัญคือ
การศึกษาเกี่ยวกับโลกศึกษามาก เพราะเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษาเกี่ยวข้องกับโลกมากไม่ว่า
จะเป็น การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และจุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษาก็เน้นในเรื่อง
เกี่ยวกับโลกศึกษาทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย คือ

จุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (กระทรวงศึกษาธิการ,
2520 : 64)

ข้อ 5. เพื่อเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมโลก

จุดประสงค์ของวิชาสังคมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2525 : 137)

ข้อ 3. เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลป วัฒนธรรม ธรรมชาติ รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ข้อ 7. เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานและปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ และข้อขัดแย้งด้วยวิธีแห่งปัญหาและสันติวิธี

จากการศึกษาทั้งหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา จะเห็นว่ามุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเรียนรู้การดำเนินชีวิตในฐานะเป็นพลเมืองดีทั้งในชุมชน ประเทศและโลก แต่สภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมรวดเร็วมาก และมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด อาจจะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกเห็นแก่ตัวมากขึ้น แต่ในโลกปัจจุบันต้องการการพึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรจะต้องปลูกฝังให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องนี้ ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูสังคมศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาและวิจัยความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษา 10 ด้าน ว่าเป็นเช่นไร ผลของการวิจัยจะทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ และสิ่งที่ควรนำมาปรับปรุง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจสังคมและการปฏิบัติตัวในสังคมโลกได้ ซึ่งจะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสันติภาพที่หวังจะให้มิในสังคมตลอดไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น 10 ด้านต่อไปนี้

1. มีความรับผิดชอบในฐานะ เป็นพลเมืองดีของประเทศ
2. เคารพในสิทธิและ เสรีภาพของผู้อื่น
3. ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

4. เข้าใจการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
5. ยอมรับในการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน
6. เข้าใจในความขัดแย้ง
7. ยอมรับแนวความคิดทางการเมืองของแต่ละสังคม
8. เข้าใจในสภาวะเศรษฐกิจโลก
9. สนใจและติดตามข่าวเกี่ยวกับปัญหาของโลกและวิธีแก้ไข
10. ให้ความร่วมมือและส่งเสริมสันติภาพ

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ขอบเขตของการวิจัย

เป็นการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งในหลักสูตรกำหนดให้เรียนเกี่ยวกับเรื่องของประเทศต่าง ๆ ในโลก ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมโลก และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งในหลักสูตรไม่ได้กำหนดให้เรียนเกี่ยวกับโลก และจุดมุ่งหมายไม่ได้บ่งบอกอย่างชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับโลก เพียงแต่ให้เข้าใจการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธี แต่มัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นนักเรียนที่จะเข้าไปอยู่ในสังคมที่กว้างขวางขึ้น ควรมีความเข้าใจในลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกเพิ่มมากขึ้น จึงศึกษาเฉพาะนักเรียนชั้นเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2531 โดยการศึกษาจากเอกสารและวารสารทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขึ้น 10 ด้าน ดังนี้คือ

1. มีความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองดีของประเทศ
2. เคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
3. ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
4. เข้าใจการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ

5. ยอมรับนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน
6. เข้าใจในความขัดแย้ง
7. ยอมรับแนวความคิดทางการ เมืองของแต่ละสังคม
8. เข้าใจในสภาวะ เศรษฐกิจโลก
9. เข้าใจและติดตามข่าว เกี่ยวกับปัญหาของโลกและวิธีแก้ไข
10. ให้ความร่วมมือและส่งเสริมสันติภาพ

คำจำกัดความในการวิจัย

ความคิดเห็น หมายถึง ความเชื่อหรือความรู้สึคนึกคิด เฉพาะตัวของนักเรียนที่ แสดงออกต่อคำถามซึ่งไม่เป็นการถูกหรือผิด แต่เป็นไปในทาง เห็นด้วยไม่เห็นด้วย

ลักษณะความ เป็นพลเมืองโลก หมายถึง ลักษณะของการกระทำที่พึงปฏิบัติ เกี่ยวกับความ เป็นพลเมืองโลก ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นใน เรื่องต่อไปนี้

1. มีความรับผิดชอบในฐานะ เป็นพล เมืองดีของประเทศ
2. เคารพในสิทธิและ เสรีภาพของผู้อื่น
3. ยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน
4. เข้าใจการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
5. ยอมรับในการนับถือศาสนาที่แตกต่างกัน
6. เข้าใจในความขัดแย้ง
7. ยอมรับแนวความคิดทางการ เมืองของแต่ละสังคม
8. เข้าใจในสภาวะ เศรษฐกิจโลก
9. สนใจและติดตามข่าว เกี่ยวกับปัญหาของโลกและวิธีแก้ไข
10. ให้ความร่วมมือและส่งเสริมสันติภาพ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2531 ในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร

สมมติฐานของการวิจัย

เนื่องจากว่าเพียเจท์ (Piaget อ้างใน Norman S. Endler and others 1976 : 448-453) ได้แบ่งพัฒนาการทางด้านความคิดออกเป็น 4 ชั้นใหญ่ ๆ คือ

1. ชั้นรับรู้ความรู้สึกจากประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว
2. ชั้นเริ่มใช้ความคิดเชิงเหตุผล
3. ชั้นคิดด้านรูปธรรม
4. ชั้นคิดอย่างมีแบบแผน เริ่มมีในอายุ 12 ปี

จากผลงานวิจัยของ โรนัลด์ อูยีน เลชเชอร์ (Ronald Engene Lasher, อ้างถึงใน คำนิ้ง ภูริปริญา 2518 : 16) ได้ศึกษาเรื่อง "A Study of Logical Thinking in Crado Through Eleven" ได้ศึกษาการคิดเชิงตรรกของนักเรียนระดับ 4, 5, 6 และ 7 พบว่า นักเรียนระดับ 4 มีความสามารถในการคิดเชิงตรรกแตกต่างจากนักเรียนระดับ 5, 6 และ 7 อย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนระดับ 7 มีความสามารถในการคิดทางตรรกสูงกว่านักเรียนระดับ 4, 5 และ 6 อย่างมีนัยสำคัญ เขาสรุปว่าความคิดเชิงตรรกจะสูงตามระดับชั้นเรียน

นอกจากนั้นจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ต่างกันคือ มัธยมศึกษาปีที่ 3 เน้นในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับโลกมากกว่าในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ดังนั้นจากทฤษฎีของเพียเจท์ งานวิจัยของ โรนัลด์ อูยีน เลชเชอร์ และจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา ผู้วิจัยจึงขอตั้งสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 แตกต่างจากมัธยมศึกษาปีที่ 6

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อ เป็นแนวทางสำหรับผู้จัดทำหลักสูตรและผู้บริหารการศึกษา จะได้นำผล

การวิจัยไปปรับปรุงหลักสูตรสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายในเรื่องที่เกี่ยวกับการพัฒนาคนให้อยู่ในชุมชนโลกได้

2. เพื่อ เป็นแนวทางสำหรับครูสังคมศึกษาจะได้นำผลวิจัยไปปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในการอยู่ร่วมกันในสังคม ชุมชน ประเทศ และสังคมโลก

3. เพื่อเป็นแนวทางแก่ผู้สนใจจะค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ต่อไป